

Agenda

Dinsdag 28 maart Jaarvergaderingen IVN en KNNV

De besturen van IVN en KNNV nodigen u uit voor de Jaarvergadering op **dinsdag 28 maart 2023 om 19.30 uur** in het Duurzaamheidscentrum Assen. U hebt intussen de stukken voor de vergadering ontvangen.

Na afloop van de jaarvergaderingen van KNNV en van IVN Assen op **dinsdagavond 28 maart** (om ongeveer 21 uur), houdt **Sjaak van Iwaarden een lezing over de mol**. De mol is een bijzonder nuttig dier, maar soms ook ongewenst. Je ziet meestal alleen de molshopen en gangen, maar het diertje zelf niet. Sjaak weet als mollenvanger veel te vertellen over het onderaardse leven van de mol: wat eten ze, waar en hoe graven ze, hoe ver kunnen ze graven, hoe zijn de familiebanden? Hij is al lang lid bij IVN Aa en Hunze en is verheugd dat hij zijn kennis over de mol met ons kan delen.

Ook niet-leden zijn welkom bij de lezing. Deelname is gratis en aanmelding is niet nodig.

Zaterdag 1 april Sjaak van Iwaarden verzorgt een excursie over mollen.

Op zaterdagochtend 1 april geeft Sjaak een excursie in de omgeving van de Schaapskooi in Balloo. Hij laat zien waar en hoe mollen leven en hoe zij een mollenburcht (nest) maken. We vertrekken om 10.00 uur vanaf de parkeerplaats bij de wielervedstadsbroek in Assen.

De excursie start om ongeveer 10.30 uur bij de Schaapskooi, Crabbeweg 2 in Balloo.

Op de jaarvergadering en de aansluitende mollenlezing van Sjaak bent u als lid uiteraard van harte welkom en hiervoor is geen aanmelding nodig. Wilt u de excursie op 1 april bijwonen, dan meldt u zich aan via activiteiten@ivnassen.nl.

De excursie is gratis voor leden van IVN-KNNV Assen; niet-leden betalen € 5,-.

Kraam IVN-KNNV Assen

Begin vorig jaar is de Werkgroep 'Kraam' in het leven geroepen. Een groepje enthousiaste leden van IVN-KNNV Assen heeft een aantal keren bij elkaar gezeten en nagedacht hoe we onze organisatie zichtbaarder maken in de regio, hoe we nieuwe leden werven en meer aandacht krijgen voor onze werkgroepen en activiteiten. We zijn nu zo ver dat we materialen en kraambemensing hebben.

Om te beginnen gaan we maandelijks op zondagmiddag (van 13.00 tot 15.00 uur) met een kraam bij het Duurzaamheidscentrum (DCA) in het Asserbos staan.

Bij mooi weer staan we buiten en anders vind je ons binnen. Er is iedere maand een andere thema met bijpassende activiteiten.

Dit thema zal vaak worden

ingevuld in samenwerking met een van onze werkgroepen. Het kan ook zijn dat je onze kraam tegen gaat komen bij andere festiviteiten.

In de agenda van de Nieuwsbrief houden we je op de hoogte.

Kom je ook een keer kijken bij de kraam? Lijkt het je leuk te helpen bij het inrichten van de kraam, bij de activiteiten en om bij de kraam met mensen in gesprek te gaan over natuur, over KNNV en IVN Assen, meld je dan aan als vrijwilliger via activiteiten@ivnassen.nl

De eerste keer dat leden van de werkgroep de kraam hebben ingericht, was tijdens de filmvoorstelling "Onder het maaiveld" op 21 maart in De Nieuwe Kolk in Assen.

De planning van de kraam ziet er tot de zomervakantie voorlopig zo uit:

- zondagmiddag 2 april bij DCA samen met de Vogelwerkgroep
- zondagmiddag 7 mei bij DCA samen met de Plantenwerkgroep
- zondagmiddag 11 juni bij DCA samen met de Insectenwerkgroep in het kader van de slootjesdag
- zondagmiddag 2 juli bij DCA samen met de Natuurfotografiewerkgroep

dinsdagavond 25 april

De bever in Noord-Nederland: van herintroductie naar beverbeheer

Cindy de Jonge-Stegink is ecologisch medewerker 'dossier bever' bij de Provincies Groningen en Drenthe. Op dinsdagavond 25 april vertelt ze, op uitnodiging van natuurorganisatie IVN-KNNV

Assen, over de consequenties van de herintroductie van de bever in Nederland. Hoe verloopt de interactie tussen mens en bever? De lezing is in het Duurzaamheidscentrum in het Asserbos en begint om 19.30 uur.

Een paar honderd jaar geleden was de bever één van de belangrijkste sleutelsoorten in de natte natuurgebieden. De beverpopulatie is wereldwijd ternauwernood aan uitsterven ontsnapt na een periode van intensieve jacht met name om hun vlees en vacht. Na succesvolle herintroducties wereldwijd is de bever ook in Nederland weer teruggekeerd.

Maar ons land is in de jaren dat er geen bevers voorkwamen flink veranderd.

Door het natuurlijke gedrag van de bevers liggen nu allerlei conflicten op de loer. Zo ondergraven bevers op sommige plekken de spoordijk en veranderen ze de waterlopen met de bouw van hun beverdammen. Hoe gaan we in Noord-Nederland hiermee om?

Deelname is gratis voor leden van IVN-KNNV Assen en kost € 5,- voor niet-leden.

Aanmelden via activiteiten@ivnassen.nl

Agenda:	Lezing over bevers in Noord-Nederland
Datum en tijdstip:	Dinsdag 25 april om 19.30 uur
Locatie:	Duurzaamheidscentrum, Bosrand 2, 9401 SL Assen
Aanmelden:	activiteiten@ivnassen.nl
Kosten:	Gratis voor leden IVN-KNNV Assen en € 5,- voor niet-leden (contant of pin)
Parkeren:	Gratis, op parkeerplaats Stadsbroek bij de wielersbaan.

Wilt u graag komen maar bent u slecht ter been? Vermeld u dit dan bij uw aanmelding. We zorgen er dan voor dat u de lezing toch kunt bezoeken.

Een video van Hero Moorlag op Youtube

- Lauwersoog en Moddergat: <https://youtu.be/JYRlmwGWgag>

Is Natuurfotografie nog wel o.k ?

Wat heeft het voor zin een camera mee te zeulen als je de natuur intrekt?

Om gewoon te genieten van het moment kan de camera je behoorlijk in de weg zitten.

In plaats ervaren moet er nagedacht worden over de technische aspecten van het fotograferen.

Ooit leek het een onschuldige hobby waar je geen kwaad mee berokkende. Maar inmiddels is het beeld van de natuurfotograaf aan het kantelen.

In de media komen we artikelen tegen met vette koppen als "Jacht geopend op hufterige natuurfotograaf" en "Natuurfotograaf hangt op de Veluwe de beest uit".

Opeens hoor je als natuurfotograaf tot een verdachte soort. Er is een groep opgestaan die niet zich niet wenst te storen aan de gedragscodes natuurfotografie

Zelf werd ik voor het eerst geconfronteerd met dit type fotograaf in het Lauwersmeer.

Achter de camping werd door een buidelmees gebroed dicht langs het pad. Staatsbosbeheer had een draad om de boom gespannen met een rood-wit lintje. Als je achter de afzetting bleef, ging de buidelmees ongestoord zijn gang. Kort daarop werd een tweede nest ontdekt en de geïnteresseerden bleven op gepaste afstand.

De vraag ging rond deze vondst stil te houden, vervaagde de meldingen. Toch dook er opeens een groep kerels op die qua kleding en uitrusting niet zouden misstaan in een schuttersputje aan het front. Ze hadden het voorzien op het meest recente nest. Zonder aarzelen zetten ze en plein public meegebrachte zagen in de bebossing om een aantal struiken te verwijderen die de kans op een goede foto in de weg stonden. Omstanders protesteerden, maar ze zaagden onverstoord door. Schokkend.

Wat is voor mij het nut om die camera mee te zeulen? Het biedt me inderdaad de kans om de plaatjes nog eens terug te zien en te delen. Als hulp bij determinatie komt het van pas en soms kan het een wetenschappelijk doel dienen. Zoals de roodpootvalk op de dijk bij de Eemshaven eind oktober die ik aanvankelijk aanzag voor een boomvalk. Deze vogel bleek geringd en door de foto's te bestuderen is het gelukt adv het ringnummer de herkomst te achterhalen (de Takkeling 2020 nr 1, Hongaarse Roodpootvalk MM)

ijseend

Het is niet altijd te voorspellen wat ik voor de lens krijg; soms speelt toeval een rol. Zoals de ijseend die we na familiebezoek aantreffen bij een brug bij Zwartsluis. In de stromende regen gefotografeerd vanuit de auto.

Met de vogelwerkgroep proberen we toeval juist uit te sluiten en met dank aan de bionische oren van onze patrouilleleider lukte het om de **kleine bonte specht** hoog in een berk te vinden en te fotograferen. De specht beef onverstoord roffelen. Toevallig soorten die allebei zwart-wit lijken, maar de foto's zijn wel degelijk in kleur gemaakt.

Misschien moet ik me er maar mee verzoenen dat er in deze gepolariseerde samenleving dus ook meerdere soorten "natuurfotografen" bestaan.

Martin Morsman

EINDE NIEUWSBRIEF

KNNV afd. Assen
Secr. Henk Blouw
secr_assen@assen.knnv.nl

IVN Assen
Secr. Herman Spoelstra
secretaris@ivnassen.nl

redactie
Theo de Grijs

Otter bereikt Oude Kene en Pesserma-Noord

■ Karakteristieke geur van otterspraint geeft pas uitsluitsel

De vissige uitwerpselen van otters worden spraint genoemd. Eind februari kwamen twintig enthousiastelingen bijeen in het beheerkantoor van Natuurmonumenten aan de Oude Benderseweg bij Ruinen. Ervaren otterspeurders en mensen die uitleg nodig hadden. Cindy de Jonge, regiocoördinator Otter en Bever in Drenthe, gaf uitgebreid die uitleg.

HERO MOORLAG

Op de tafel stond een geprepareerde otter. Algemene reactie: 'Wat een groot dier!' Verhelderende foto's gingen rond. Het ging vooral om spraint. Je ziet daarin visgraten en botjes. Maar dan ben je er nog niet. Otterspraint heeft een typische geur. Dus gingen er potjes rond met spraint. Iedereen rook de zoetige geur. Om verschillen te onderkennen, liet Cindy uitwerpselen van andere veldieren ruiken en de braakbal van een aalscholver. Dat was duidelijk.

Oude Diep

Met de geur van otterspraint in de neus werd de groep verdeeld en trokken de speurders het veld in om het geleerde in praktijk te brengen. Van Dassenwerkgroep Zuid-Drenthe waren drie leden aanwezig. Ze kozen voor het Oude Diep bij de VAM-berg en de Oude Kene ten

Otter in wethouder Nooterhof in Zwolle. FOTO HERO MOORLAG

Het speuren naar ottersporen eindigt in maart

noorden van Hoogeveen. In de Oude Kene namen we twee ervaren otterspeurders mee. Bingo! Op meerdere plekken vonden we otterspraint. Dus ruiken. Ja hoor, duidelijk. Zoetig en restanten van vis. Het dier heet niet voor niets visotter. Een otter legt zijn spraint herkenbaar hoog neer, alsof hij wil zeggen: hier jaak ik en blijf uit de buurt! Otters jagen 's nachts. Zelden worden ze overdag waargenomen.

Cindy had ons verteld dat het belangrijk is erachter te komen welke route een otter 's nachts aflegt. Gaat de otter in de Oude Kene via het Oude Diep onder de A28 door naar de Toldijk en dan verder naar Pesserma-Noord? In Pesserma-Noord vonden we ook spraint. Dus de route leek ons duidelijk. En om hoeveel otters gaat het en krijgen ze hier ook jongen? Er is nog veel om uit te zoeken. In ieder geval weten we nu zeker dat de otter de Oude Kene en Pesserma-Noord heeft bereikt. Ooit vertelde jager Berend Jan Dijkers (1901-1998) dat hij voor de oorlog in de schuur van zijn oom Willem Dijkers (1873-1958) een otter had zien hangen.

Willem Dijkers was onderwijzer aan Het Slood, maar jaagde voor

Spelende otters in Natuurpark Lelystad. FOTO HERO MOORLAG

schooltijd en zette fuiken in spoor sloten. Waarschijnlijk had hij de laatste otter bij Hoogeveen geschooten in het toen nog niet gekanaliseerde Oude Diep. Prachtige vooroorlogse natuur!

Slakken en spraint

Het speuren naar ottersporen eindigt in maart. Gras en andere planten zijn dan zo hoog geworden, dat je spraint steeds moeilijker vindt. Daarbij komen slakken. Ze eten spraint. Meer dieren doen zich te goed aan het zoetige spul. Otterspeurders doen een pas op de plaats. Hooguit wordt een infraroodcamera geplaatst, bijvoorbeeld onder een brug.

Vooruit natuurgebied De Onlanden bij Eelderwolde, het Zuidlaardermeer en plekken langs de Hunze zijn prachtige nachtelijke beelden bekend van otters met hun jongen. Wat het meest opvalt, is de souplesse waarmee otters bewegen. Ze hebben een ongelofelijke soepele werkeloom. Moet ook wel, want hun proef is snel. Binnen de dassenwerk-

Otterspraint. FOTO CINDY DE JONGE

groep wordt wel eens de vraag gesteld welke marterachtige de groep is, das of otter.

Als je de staart meerekent, komt een otter op meer dan een meter. Dassen hebben nauwelijks een

staart. Dus wint de otter het. Pas in september, als op veel plekken het gras is gemaaid, komen otterspeurders weer actie. De beste waarnemingen van spraint zijn in de wintermaanden.

We stropen de mouwen op om in de lente aan de slag te gaan

Violtjes tussen de tegels. FOTO GRIETJE LOOF

GRIETJE LOOF

Het is maart, de meteorologische lente is begonnen. Ik weet niet hoe het jou ieder voorjaar vergaat, maar ik probeer de bolletjes de grond uit te kijken. Zonetje erbij, bloem gaat open, hommel stort zich erop en mijn geluk kan niet op. We stropen de mouwen op, want we willen weer aan de slag. Wat is het dan moeilijk om te wachten, want de actie van nu is geen garantie voor een goed groei- en bloeiseizoen. Sterker nog, je kunt het ook net verpesten door te vroeg te beginnen.

Maar het kriebelt. En als dat aan de hand is, ga je kijken naar wat wel kan. Stenen eruit, dat hebben we nu wel door. Let op, 21 maart start Hoogeveen met NK-tegelwippen! Stenen nemen geen water op, wel warmte. Ik zie gelijk dat je de mouwen opstroot, de eerste lentewarmte komt

van jezelf. Waar stenen hebben gelegen, ontstaat een nieuw stukje leven. Maar eerst kijken, wat heeft de tuin nodig. De bodem, wat moet daarmee gebeuren.

Daar waar nu stenen liggen, ligt geen zwarte grond. Eerst ga je kijken hoe diep de laag geel zand is. Meestal is dat niet te diep maar mocht het toch nodig zijn om er een laagje af te halen, haal zeker niet alles weg. Een laagje van 10 centimeter geel zand is prima om door de laag eronder te spitten. De grond krijgt meer volume.

Het is sowieso handig om de grond los te maken, want de zware stenen hebben het flink in elkaar gedrukt. De waterafvoer is beter geregeld en de planten kunnen gemakkelijker wortelen.

Niet bemesten

Een voordeel is dat we inmiddels weten dat planten, vooral de inheemse,

beter gedijen op relatief arme grond. Bemesting laat je echt achterwege. Wat natuurlijke compost of wormenpercolaat (tijd voor een wormenhotel) is helemaal top. Daar zijn de bodemdierpjes en planten blij mee. Mocht er geel zand overblijven, ga dan eerst kijken of het te gebruiken is op een ander plekje in de tuin.

Kijken

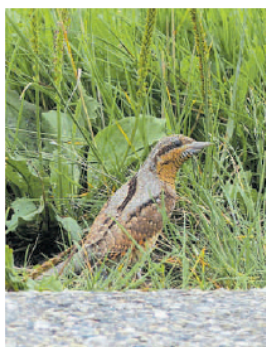
Ondertussen heb jij niet alleen de mouwen opgestroopt, de jas gaat zelfs uit. Lekker warm geworden van het spitten en dan ga je verder kijken wat de tuin nodig heeft. Of eerst een kopje koffie na gedane arbeid. Dan kun je ondertussen kijken naar het nieuwe stukje tuin en mijmeren over de planten die er straks groeien en bloeien.

IVN wil graag helpen te vergroenen in de eigen leefomgeving. Wij stropen de mouwen op, kom maar op met de vragen!

Opmerkelijke opmars van zeldzame draaihals

■ Slangachtig kan hij zijn kop 180 graden draaien

Begin zeventigerjaren organiseerde KNNV-afdeling Zuidoost-Drenthe een excursie naar het Borkener Paradijs ten noordwesten van Meppen in Duitsland. Het natuurgebied kenmerkt zich door groepen sleedoorns en meidoorns in begraasd weiland langs dode armen van de Eems. Het aantal nachtegalen was daar toen enorm. Maar ook geelgors en de toen al zeldzame grauwe gors kon je hier zien en horen.

HERO MOORLAG

De hoge randen, wallen met oude eiken, bezochten we aan het einde van de ochtend. En daar wees een vogelaar ons op een spechtachtige vogel op de ruwe schors van een eik. Je moest twee keer kijken om hem één keer te zien vanwege de sublieme camouflage van zijn verenkleed. De vogel, een draaihal, was één met de schors van de eik. Thuis vertelde ik de waarneming aan iedereen die het

Draaihals zoekt naar mieren in de berm.

maar wilde horen: 'We hebben in het Borkener Paradijs een draaihal gezien!' Toen absoluut een zeldzaamheid. Voor een draaihal moest je naar de Veluwe en dan was het nog maar zeer de vraag of je tijdens een dag struinen de zeldzame vogel zag.

Terugloop van insecten

Met veel vogelsoorten gaat het niet goed. Door de schrikbarende terugloop van insecten kunnen insectenetende vogels minder voedsel vinden voor zichzelf en voor hun nestjongen. Dat is niet het geval met de draaihals. Vrijwillige vogelaars en professionele ornithologen van Sovon meldden in 2020 maar liefst 111 draaihalterritoria. Bijna een verdubbeling van het aantal in 2016, toen 60 territoria werden getoet. Die opmerkelijke opmars zette zich in 2021 voort met landelijk 147 territoria.

In Drenthe werden 86 territoria van draaihalzen gevonden, alleen al in het Drents-Friese Wold 38. Dan moet het wel goed gaan met het voedselaanbod. Een draaihal broedt in hollen van oude verrotte loofbomen, vooral in berken. Zwarte wegmieren zijn zijn favoriete voedsel. Hij zoekt ze langs wegranden, in tuinen en boomgaarden en in akkerlanden die zijn ingezaaid met bloemen. In de holte van een dode boom legt het vrouwtje rond de 10 eieren. Vinden draaihalzen voldoende geschikte oude nestbomen en verregenen mierennesten niet in kletsnatte zomers, dan hebben deze vogels alle kansen te overleven. Er zijn nog geen gegevens bekend over 2022,

Let op de bruine tong van de draaihals. FOTO'S HERO MOORLAG

Alleen een uil kan de kop nog verder draaien

maar tijdens de warme zomer heb ik menige vogelaar gehoord over draaihalzen die ze in de bossen van het Dwingelderveld hadden gezien, zowel op de grond als rustend op een horizontale tak.

Lange klevrige tong

Een draaihal heeft een bijzonder flexibele hals. Hij kan die hals uitrekken, maar ook in vreemde kronkels draaien. Dat kan hij doen in alle richtingen en wel 180 graden. Alleen een uil kan de kop nog verder draaien.

Aan de flexibele hals heeft de draaihal zijn naam te danken. Die vreemde bewegingen zie je als de draaihal tegen een boom zit. Op de grond rekt hij de hals uit en steekt zijn bruine klevrige tong in gangen van zwarte mieren. Bij toeval kon ik een draaihal met uitgestoken tong vastleggen.

Bij het zien van de vogel op de grond verwonder je je over de vele schakeringen bruin op het verenkleed. Inderdaad, op de schors van een eik zal je hem over het hoofd zien. Op het moment overwinteren draaihalzen in Afrika ten zuiden van de Sahara. Deze maand keren ze naar hun broedgebieden terug. Een deel trekt dan 's nachts over ons land naar Scandinavië. Naar verwachting zullen we deze bijzondere vogel in 2023 opnieuw veel kunnen zien.

Akkerrand langs tarweveld.

De Bruntingerhof in Orvelte weer open voor publiek

PAULIEN ZOMER

Gedeputeerde Nelleke Vedelaar verricht zaterdag 25 maart om 10.00 uur samen met vier kinderen de officiële openingshandeling waarmee het Toeristisch Informatie Punt (TIP) in de Bruntingerhof in Orvelte wordt geopend. De opening van de TIP wordt door het Toerist Info Drenthe, Stichting Coöperatief Orvelte en Het Drentse Landschap gekoppeld aan de start van het toeristisch seizoen.

Programma

De ondernemers in Orvelte, de bewonersvereniging en het Ottenshoes hebben meegewerkt aan het programma dat na de officiële openingshandeling tot 13.00 uur op de Brink van Orvelte plaatsvindt. Oud-Hollandse spelen, koffie/thee en verse kniepertjes en veel vermaak voor jong en oud. Muziekvereniging

St. Cecilia uit Elp zorgt voor de muzikale omlijsting. Zeker de moeite waard om een kijkje te komen nemen.

Bijzonder

De Bruntingerhof, gelegen aan de Flintenweg in Orvelte, is uniek voor Drenthe. Het is een gaaf bewaard gebleven hallenhuisboerderij van rond 1650; een los hoës, waar van oudsher mensen en dieren in één ruimte verbleven.

Extra bijzonder is dat de boerderij oorspronkelijk niet op deze plek gebouwd is, maar in het dorp Bruntinge. Stichting Orvelte, die in 1986 is opgericht door de toenmalige gemeente Westerbork, heeft op de plaats waar een oude boerderij door brand verwoest was, in haar oprichtingsjaar de Bruntingerhof herbouwd op de plek waar die nu staat. Ondanks de verhuizing heeft de Bruntingerhof de status van Rijksmonument gekregen.

Bruntingerhof. FOTO PAULIEN ZOMER

Rond de eeuwwisseling zijn de bezittingen van stichting Orvelte, die het financieel en bestuurlijk niet meer kon opbrengen, onderge-

bracht bij Het Drentse Landschap. Het ging daarbij, inclusief de Bruntingerhof, om 64 monumentale panden. De Bruntingerhof was de af-

gelopen jaren slechts van de buitenkant te bekijken.

Unieke boerderij

Het Drentse Landschap wilde deze unieke boerderij weer openstellen voor het publiek. Na een haalbaarheidsonderzoek is besloten er een bezoekerscentrum in te vestigen. De nieuwe bestemming van de boerderij is op een reversibele manier ingepast. Er zijn geen aanpassingen aan het monument gedaan voor de inpasping van het bezoekerscentrum. De historische waarden, sfeer en uitstraling van de boerderij zijn geheel behouden gebleven.

Op 25 maart gaan de deuren voor het publiek open. Men kan die dag een kijkje nemen in het nieuwe Toeristisch Informatie Punt Orvelte dat in de staart van de Bruntingerhof is ondergebracht. Er wordt nog hard gewerkt om later ook het Bezoekerscentrum Orvelte te openen dat in het los hoës-gedeelte komt.